

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

ЮНАЦЬКИЙ МАР'ЯН ОЛЕГОВИЧ

УДК 657.221:005.3:347.19(477)(043.3)

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ
КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ:
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку Національної академії статистики, обліку та аудиту, м. Київ.

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор
Брадул Олександр Михайлович,
Криворізький національний університет,
професор кафедри обліку, аналізу, аудиту
та адміністрування підприємств
гірничо-металургійного комплексу.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор
Остап'юк Наталія Анатоліївна,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
професор кафедри обліку підприємницької діяльності;

кандидат економічних наук
Шипіна Світлана Борисівна,
Донецький національний університет економіки
і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського
(м. Кривий Ріг),
доцент кафедри обліку і аудиту.

Захист відбудеться «27» вересня 2016 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.870.01 у Національній академії статистики, обліку та аудиту за адресою: 04107, м. Київ, вул. Підгірна, 1, ауд. 23.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії статистики, обліку та аудиту за адресою: 04107, м. Київ, вул. Підгірна, 1.

Автореферат розісланий «26» серпня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. А. Зоріна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний стан облікових систем вимагає відповідей на проблеми глобальних перетворень, що поширюються на всі сфери суспільного життя, впливають на нові економічні процеси й подальше функціонування існуючих систем та розробку заходів щодо адаптації вітчизняного бухгалтерського обліку до світових вимог і норм. Відповідно, окреслені проблеми, що виникають у процесі глобалізації економічної сфери, є причиною підвищення вимог до якості облікової інформації, яка відображає стан господарювання та фінансові результати діяльності підприємства. Основним джерелом інформації про результати діяльності і для потреб управління є звітність, а внутрішнім розпорядчим документом для її формування – облікова політика.

Необхідною умовою прийняття ефективних управлінських рішень на рівні підприємства є формування облікової інформації в рамках законодавчого поля, яка б відповідала запитам менеджерів та інвесторів і була зрозумілою незалежно від їх територіального розташування. Крім того, суб'єкти господарювання розробляють облікову політику, яка підпорядковується, насамперед, потребам управління та особливостям технології виробництва і повинна бути складовою економічної політики і стратегії підприємства.

Дослідженням проблем розвитку облікової політики при формуванні показників звітності та організації системи внутрішнього контролю займалися Х. Андерсон, І. Ансофф, Н. Балакіреєв, Т. Барановська, С. Бардаш, Ф. Бутинець, М. Ван Бреда, Я. Вільямс, А. Герасимович, С. Голов, Дж. Едвардс, Р. Ентоні, П. Житний, К. Зубко, Д. Колдуел, М. Корінько, В. Костюченко, Р. Лефтівч, Л. Ловінська, Н. Малюга, М. Метьюс, Б. Нідлз, К. Ноубс, Н. Остап'юк, В. Пантелеєв, Р. Паркер, Х. Б. Перера, О. Пилипенко, М. Пушкар, О. Редько, Дж. Ріс, В. Савченко, Я. Соколов, Є. Хендріксен, В. Хойєр, В. Шевчук, С. Шипіна, Л. Шнейдман та ін.

Водночас наукові напрацювання в галузі теорії і методології формування облікової політики і відповідно показників звітності корпоративних підприємств об'єктивно відстають від практичних проблем сьогодення. Підтвердженням справедливості такої тези є відсутність наукових досліджень щодо розробки облікової політики для потреб управління при формуванні відповідної звітності. В обліковій практиці наростає істотне відставання наукових розробок формування положень облікової політики від управлінських потреб корпоративних підприємств.

Сьогодні продовжуються наукові дискусії про доцільність затвердження єдиної облікової політики та складання уніфікованої звітності для потреб управління підприємством. Думки різних вчених з цього питання часом кардинально протилежні: від визнання їх необхідності до повного заперечення. Однак, в чинному законодавстві, фаховій літературі та практиці господарювання можливо спостерігати як активізуються процеси підготовки облікової політики, формування звітності, здійснення внутрішнього контролю. Менеджмент корпоративних підприємств, відчуваючи все гострішу потребу в додатковій інформації (у тому числі й обліково-контрольного характеру, підготовленій спеціально для вирішення управлінських проблем), усвідомив, що інформаційну систему, яка обслуговує запити користувачів, необхідно удосконалювати. Значною

мірою це пов'язано із запровадженням облікової політики та формуванням показників звітності за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та фінансової звітності (відповідно МСБО та МСФЗ).

Реальний розвиток економіки України можливий на основі активізації інноваційно-інтеграційних процесів у корпоративному секторі, в якому зосереджена більшість корпоративних підприємств провідних галузей економіки, які є експортно орієнтованими зі значною часткою в структурі валового внутрішнього продукту.

Слід зазначити, що відбувається зменшення загальної кількості корпоративних підприємств у 2015 р. в порівнянні з 2014 р. на 41722 підприємства (7,5%), зумовлене значним зменшенням кількості товариств з обмеженою відповідальністю на 31402 підприємства (6,0%) і акціонерних товариств на 7539 підприємств (32,6%) та інших корпоративних підприємств.

При цьому на корпоративних підприємствах Криворіжжя – ПАТ «ПівнГЗК», ПрАТ «ЦГЗК» (групи «Метінвест») та ПАТ «ПівдГЗК» – у 2013–2014 рр. спостерігалось зростання капіталу (активів) на 48,4%, 9,2%, 12,5% при зниженні їх рентабельності на 35,0%, 58,6%, 6,5% відповідно, що вимагає додаткових пояснень та оцінки діяльності цих підприємств, насамперед положень облікової політики. Гостро стала відчуватися необхідність у постійному внутрішньому контролі положень облікової політики при формуванні показників які характеризують результати діяльності, що вимагає переосмислення колишніх поглядів та розробки нових підходів до розуміння його сутності, змісту, видів і форм.

Недостатня відповідність існуючих організаційно-методичних підходів до розробки положень облікової політики та процедур формування показників звітності корпоративних підприємств вимогам МСБО та МСФЗ з їх постійним внутрішнім контролем, а також зростаючі інформаційні потреби користувачів зумовлюють актуальність, мету, завдання та основні напрями дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт: 1) Національної академії статистики, обліку та аудиту за темою «Організація і методологія бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в умовах глобалізації: досвід, проблеми, перспективи» (номер державної реєстрації 0114U002406), роль здобувача полягала у розробці пропозицій щодо порядку формування облікової політики корпоративних підприємств та складання звітності за результатами їх діяльності за вимогами МСФЗ; 2) Національної металургійної академії України за темою «Методологія управління підприємствами різних організаційно-правових форм та форм власності» (номер державної реєстрації 0107U001146), роль здобувача полягала в подальшому удосконаленні та розвитку теоретико-методологічних і практичних підходів до розробки облікової політики підприємства в сучасних умовах господарювання.

Метою дисертаційної роботи є розробка теоретико-методичних, організаційних і практичних засад формування облікової політики для підвищення ефективності управління діяльністю корпоративних підприємств.

Для досягнення мети поставлено та вирішено такі завдання:

– визначити сутність, фактори формування та складові елементи облікової політики суб'єктів господарювання з метою розробки концептуального підходу до її формування на корпоративних підприємствах;

- дослідити трансформацію облікової політики за вимогами міжнародних стандартів обліку і формування показників звітності та з урахуванням галузевих особливостей діяльності корпоративних підприємств, на підставі чого розробити проект Положення про облікову політику корпоративних підприємств;

- оцінити інформаційне забезпечення чинної облікової політики корпоративних підприємств за видами обліку;

- дослідити особливості впливу положень облікової політики на показники звітності та результати діяльності корпоративних підприємств з метою деталізації та впровадження зазначених положень до вітчизняної облікової системи;

- надати практичні пропозиції щодо організаційно-методичного забезпечення облікової політики при формуванні показників фінансової звітності на основі інформаційних систем і технологій;

- визначити складові облікової політики при формуванні внутрішньої звітності для управління корпоративним підприємством, що сприятимуть підвищенню точності і об'єму наведених планових та фактичних даних;

- проаналізувати організаційне забезпечення системи внутрішнього контролю на корпоративних підприємствах, уточнити його сутність, елементи, етапи та форми при перевірці положень облікової політики та формуванні показників звітності;

- удосконалити методiku внутрішнього контролю положень облікової політики та формування показників звітності для потреб менеджерів корпоративних підприємств;

- обґрунтувати необхідність упровадження процедур оцінки якості внутрішнього контролю положень облікової політики корпоративних підприємств і показників звітності.

Об'єктом дослідження є процес формування облікової політики для забезпечення управління діяльністю суб'єктів господарювання.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних, організаційних і практичних засад формування положень облікової політики для управління діяльністю корпоративних підприємств.

Робоча гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що розроблена облікова політика корпоративного підприємства за МСБО та МСФЗ надає можливість формування достовірних показників звітності, здійснення ефективного внутрішнього контролю та покращання управління всією діяльністю.

Методи дослідження. Методи дослідження базуються на загальнонаукових і фундаментальних положеннях економічної теорії та науки бухгалтерського обліку і контролю. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань застосовувалися такі методи: теоретичне узагальнення, наукова абстракція і системний аналіз – для подальшого розвитку теоретичних засад формування облікової політики; аналіз і синтез, індукція та дедукція, системний підхід – для дослідження процесів розробки положень облікової політики корпоративного підприємства; морфологічний аналіз – для узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності, змісту, понятійно-категоріального апарату, предмета і методів внутрішнього контролю положень облікової політики корпоративного підприємства; формалізація – для розробки методичного забезпечення процесу формування облікової політики та показників

звітності; статистичного, фінансового й економічного аналізу для удосконалення методичних засад формування комплексного внутрішнього контролю всіх елементів облікової політики; порівняння, моделювання, класифікація – для систематизації інформаційного забезпечення управління діяльністю корпоративного підприємства за показниками звітності, складеної на підставі облікової політики; графічний – для наочного зображення і схематичного представлення теоретичного та практичного матеріалу щодо формування й надання управлінської звітності, здійснення внутрішнього контролю облікової політики.

Інформаційна база дослідження представлена законодавчо-нормативними актами України та зарубіжних країн із питань облікової політики, монографіями, науковими статтями, матеріалами науково-практичних конференцій, періодичними виданнями, електронними ресурсами, практичними матеріалами корпоративних підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні теоретико-методичного та організаційного забезпечення системи і порядку формування облікової політики для управління діяльністю корпоративного підприємства. Найбільш вагомими результатами, що визначають наукову новизну дисертаційної роботи та особистий внесок автора, є такі:

удосконалено:

- концептуальні положення щодо формування облікової політики корпоративних підприємств із забезпеченням єдності мети, завдань, принципів та етапів її формування, що дало можливість підвищити достовірність показників звітності та даних бухгалтерського обліку, а також надати користувачам зрозумілу та корисну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень;

- алгоритм трансформації облікової політики за МСБО та МСФЗ, що дозволило розробити Положення про облікову політику корпоративних підприємств для достовірного відображення фактів господарського життя у системі бухгалтерського обліку та показників звітності для покращення управління діяльністю;

- організаційно-методичне забезпечення облікової політики при формуванні показників звітності із застосуванням управлінсько-інформаційної системи MIS (Management Information System) яка дозволяє побудувати систему синтетичних та аналітичних рахунків, відобразити господарські операції, реєстри обліку та звітність і надає можливість своєчасно отримувати достовірну інформацію від філій, представництв, дочірніх підприємств, необхідну для прийняття оптимальних рішень;

- елементи облікової політики (форма організації бухгалтерського обліку, модель організації бюджетування, організаційна структура управління, пороги суттєвості для різних об'єктів обліку) які надають можливість сформуванню внутрішньої звітності (Звіт про виконання бюджету витрат, показники якого характеризуються надійністю, порівнянністю, мають вартісну оцінку, а також відповідають чинним внутрішнім правилам) для забезпечення ефективного корпоративного управління.

- методичний підхід до розробки системи внутрішнього контролю положень облікової політики та формування показників звітності з виділенням процедур бухгалтерського контролю (попередження, обмеження й запобігання фінансовим та

операційним ризикам) і способів виявлення порушень, що дозволяють ідентифікувати помилки та зміни оцінок;

набули подальшого розвитку:

– інформаційне забезпечення формування облікової політики у частині складання звітності на основі запропонованої інтеграції всіх видів обліку, що сприяє посиленню обліково-аналітичних функцій в управлінні діяльністю корпоративних підприємств, а також дає змогу оперативно реагувати на зміни, які відбуваються у фінансово-господарському процесі;

– елементи впливу облікової політики на звітні показники діяльності корпоративного підприємства, в результаті чого доведено, що цей вплив проявляється по-різному: через вартість активів і зобов'язань (на показники Звіту про фінансовий стан та Приміток до річної фінансової звітності); через розмір доходів, витрат і, як наслідок, фінансових результатів (на показники Звіту про фінансовий стан, Звіту про сукупний дохід, Звіту про власний капітал та Приміток до річної фінансової звітності), даючи можливість встановити суттєвість кожного показника звітності;

– зміст, цілі, завдання, функції та елементи Положення про організацію внутрішнього контролю облікової політики, що має забезпечити здійснення стратегічного, оперативного і поточного контролю за господарськими операціями корпоративного підприємства;

– процедури оцінювання якості внутрішнього контролю на основі поетапного виділення: оцінки професійних якостей перевіряючих; оцінки якості перевірки; оцінки якості роботи керівників служби внутрішнього контролю; оцінки якості роботи ревізорів, що забезпечує дієву систему прийняття рішень за результатами внутрішнього контролю положень облікової політики і формування показників звітності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення дисертації доведені до рівня методичних узагальнень і прикладного інструментарію; надаючи можливість керівництву корпоративних підприємств отримувати релевантну облікову інформацію та приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо впливу облікової політики на звітність підприємств.

Рекомендації щодо формування облікової політики підприємства упроваджено в практику діяльності корпоративних підприємств у вигляді: 1) моделі; 2) алгоритму трансформації облікової політики за міжнародними стандартами; 3) порядку обробки облікових даних на основі застосування управлінсько-інформаційної системи MIS; 4) методики оцінки факторів складання управлінської звітності підприємства. Зазначені складові застосовуються бухгалтерською службою за узгодженою керівництвом підприємства методологією та технологією відображення в первинних документах фактів господарського життя згідно з діючими стандартами обліку, організацією обліку і внутрішнього контролю та порядком складання звітності.

Основні теоретичні та прикладні розробки здобувача упроваджено в практичну діяльність вітчизняних підприємств:

– ПАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат» у процесі оцінки впливу облікової політики на рівень показників діяльності: через вартість активів і зобов'язань – на показники Звіту про фінансовий стан та Приміток до річної фінансової звітності); через розмір доходів, витрат і, як наслідок, фінансових результатів – на показники Звіту про фінансовий стан, Звіту про сукупний дохід, Звіту про власний капітал та Приміток до річної фінансової звітності (довідка № 1899/01 від 22 квітня 2016 р.);

– ПАТ «Південний гірничо-збагачувальний комбінат» як організаційно-методичне забезпечення трансформації облікової політики за міжнародними стандартами, ретроспективного аналізу процесу формування звітності підприємства відповідно до прийнятої облікової політики (довідка № 52-06/3080 від 18 квітня 2016 р.);

– ПрАТ «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат» у процесі обробки облікових даних, формуванні реєстрів обліку, показників звітності та процедур контролю на основі застосування управлінсько-інформаційної системи MIS (довідка № 2456/03 від 16 травня 2016 р.);

– ПАТ Інжинірингово-виробниче підприємство «Енергія» як організаційно-методичне забезпечення внутрішнього контролю облікової політики як обов'язкового елемента управління підприємством та чинника ефективності його діяльності (довідка № 69-04 від 05 квітня 2016 р.).

Окремі теоретичні та методичні результати дослідження використано при розробці навчально-методичного забезпечення дисциплін «Фінансовий облік II», «Облікова політика підприємства», «Організація обліку», «Звітність підприємств», «Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку» (Приватний вищий навчальний заклад «Інститут ділового адміністрування», акт про впровадження від 16.03.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, висновки та пропозиції, що містяться в роботі, отримані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих в співавторстві, в дисертації використано лише ті ідеї та висновки, які становлять особистий доробок автора.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження, викладені в дисертації, доповідалися, обговорювалися й отримали позитивну оцінку на 7 міжнародних, міжвузівських і всеукраїнських науково-практичних конференціях, а саме: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми фінансово-господарського контролю та його ресурсного забезпечення в умовах глобалізації» (м. Кривий Ріг, 11.04.2014 р.); Науково-практичній конференції молодих науковців, здобувачів, аспірантів, студентів і учнів «Соціально-економічні аспекти розвитку України в контексті євроінтеграції» (м. Кривий Ріг, 15.03.2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки» (м. Луцьк, 10.10. 2014 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства» (м. Львів, 24–25.10.2014 р.); III Науково-практичній інтернет-конференції «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аудиту та аналізу: теорія, методологія, організація» (м. Херсон, 28–29.10.2014 р.); XIV Всеукраїнській науковій конференції «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація» (м. Київ, 25.03.2016 р.); Міжнародній науковій

конференції «Paradigm of accounting and auditing: national realities, regional and international trends» (Республіка Молдова, 01.04.2016 р.).

Публікації. Основні положення дисертації викладено у 14 працях, у тому числі: 3 колективних монографіях (загальним обсягом 2,40 друк. арк., здобувачу належить 1,30 друк. арк.), 5 статтях у фахових виданнях (загальним обсягом 2,26 друк. арк., здобувачу належить 2,10 друк. арк.), 1 статті у виданні, що належить до міжнародних наукометричних баз даних (0,30 друк. арк., особисто автору належить 0,25 друк. арк.), 5 тезах науково-практичних конференцій (0,70 друк. арк.). Загальний обсяг публікацій, які належать особисто здобувачу, становить 4,35 друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст викладено на 180 сторінках друкованого тексту. Робота містить 32 таблиці, 33 рисунки, 13 додатків на 139 сторінках. Список використаних джерел налічує 215 найменувань і розміщений на 23 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету й основні завдання дослідження, сформульовано положення, які визначають об'єкт, предмет і методи дослідження, викладено наукову новизну, практичне значення роботи та апробацію отриманих результатів.

У першому розділі «**Облікова політика як елемент управління діяльністю корпоративних підприємств**» зосереджено увагу на розробці концептуального підходу до формування облікової політики корпоративних підприємств, досліджено алгоритм трансформації облікової політики за МСБО та МСФЗ, що дозволило розробити Положення про облікову політику корпоративних підприємств, а також визначити інформаційне забезпечення облікової політики при складанні звітності.

Основним завданням облікової політики є забезпечення організації бухгалтерського обліку на корпоративному підприємстві як цілісної системи, що має охоплювати всі аспекти (елементи) облікового процесу – теоретичний, організаційний та методичний. Водночас облікова політика на підприємствах різних організаційно-правових форм обов'язково буде відрізнятися, оскільки її зазначені елементи не є вичерпними й ураховують галузеві особливості діяльності кожного з суб'єктів господарювання (у нашому випадку – специфіку діяльності корпоративних підприємств гірничо-металургійної галузі).

Обґрунтовано доцільність розробки концептуального підходу до формування елементів облікової політики корпоративного підприємства, яку необхідно розглядати у контексті власне призначення бухгалтерського обліку. Реалізація поданої підходу (рис. 1) забезпечуватиме єдність мети, завдань, принципів та етапів формування облікової політики для потреб управління корпоративними підприємствами. У процесі формування такого підходу мають бути враховані потреби його подальшого вдосконалення, зокрема щодо відображення інформації для користувачів різних рівнів. Це дозволить більш повно розкрити мету, зміст і принципи облікової політики щодо фактів господарського життя підприємства.

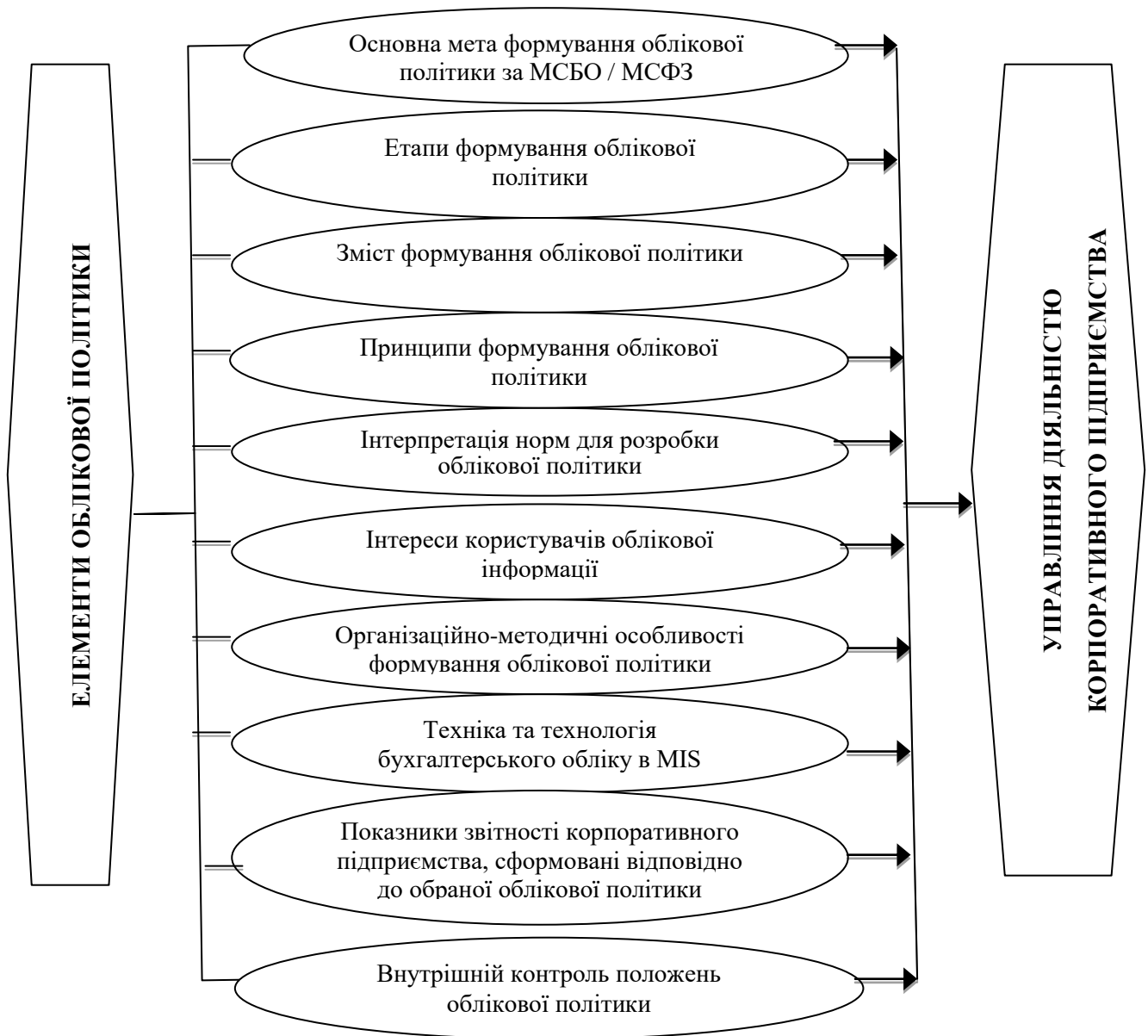

Рис. 1. Концептуальний підхід до формування елементів облікової політики корпоративних підприємств*

* власна розробка

Формування облікової політики для потреб управління вимагає її наповнення виключно на підставі стандартів бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Проте не менш важливим є впровадження єдиної структури Положення про облікову політику для корпоративних підприємств гірничо-металургійної галузі, оскільки вони є бізнес-одиницями великих корпорацій, а також його типової форми з обов'язковим виділенням теоретичної, організаційної та методичної частин, що дозволить підвищити відповідальність головних бухгалтерів за формування облікової політики, а працівників – за її виконання.

У процесі управління корпоративним підприємством використовується значна кількість інформації, сформованої у фінансовому та податковому обліку, у фінансовій звітності, складеній за принципами МСФЗ, а також в управлінському обліку (рис. 2).

Рис. 2. Облікова політика корпоративного підприємства та її інформаційне забезпечення відповідно до видів обліку.*

*власна розробка

Виявлено, що застосування облікової політики має такі визначальні особливості: 1) особи, які здійснюють організацію та ведення бухгалтерського обліку, повинні нести відповідальність за його якість; 2) облікова політика надає можливість приймати рішення щодо способу відображення у бухгалтерському обліку фактів господарського життя; 3) її необхідно формувати з огляду на регулюючі нормативні документи, принципи, судження та якісні характеристики звітності, а також з урахуванням визначених суспільством етично-моральних вимог до бухгалтера.

Отже, формування облікової політики корпоративних підприємств за розробленим концептуальним підходом дає можливість подолати умови невизначеності облікових показників, неоднозначне трактування принципів та порядку складання звітності про результати діяльності, неповне відображення об'єктів бухгалтерського обліку, а також дозволяє вчасно отримувати інформацію про майновий та фінансовий стан підприємства.

У другому розділі «**Розвиток організаційно-методичних положень облікової політики при формуванні звітності корпоративних підприємств**» обґрунтовано наявність елементів впливу облікової політики на звітні показники діяльності корпоративного підприємства, надано практичні пропозиції щодо

організаційно-методичного забезпечення облікової політики у частині формування показників звітності із застосуванням управлінсько-інформаційної системи MIS (на основі побудови системи синтетичних та аналітичних рахунків з урахуванням особливостей перебігу господарських операцій, ведення реєстрів обліку та форм звітності), визначено елементи облікової політики щодо складання внутрішньої звітності для управління корпоративним підприємством.

Сформована та затверджена підприємством облікова політика є важливим засобом формування основних фінансових показників діяльності підприємства, оскільки вона суттєво впливає на величину собівартості продукції, прибуток та інші показники фінансового стану підприємства.

Так, фінансову звітність на корпоративних підприємствах «Метінвест Холдингу» формує відділ «Бухгалтерія». Для покращення його функціональних можливостей варто застосовувати управлінсько-інформаційну систему MIS, яка забезпечуватиме формування звітності, необхідної для прийняття оптимальних рішень. Така звітність перед її затвердженням на Загальних зборах акціонерів в обов'язковому порядку повинна бути підтверджена зовнішнім контролем та ревізійною комісією з метою встановлення фактів порушень, викривлень чи фальсифікацій.

Управлінсько-інформаційна система MIS забезпечуватиме для підприємства єдиний незалежний інформаційний простір і гарантуватиме, що вся інформація буде доступна за всіма функціональними рівнями ієрархії та управління. Застосовувати на підприємстві MIS потрібно, зокрема, з метою управління ліквідними активами та їх ризиками. Також це надасть можливість прогнозувати оцінку довгострокових стратегічних рішень на основі опрацювання сформованих баз даних за рахунками робочого плану рахунків корпоративних підприємств. У системі MIS, яку покладено в основу розробки останнього, формується подвійна система рахунків: 1) основні кодовані рахунки для управління та звітності по корпорації у цілому; 2) альтернативні рахунки за робочим Планом рахунків корпоративного підприємства.

Для обліку доходів в управлінсько-інформаційній системі MIS розроблено систему рахунків, подану в табл. 1.

При побудові рахунків запропоновано принцип гармонізації МСБО та НП(С)БО, за яким до Плану рахунків включено змістові характеристики рахунків: 1) індикатор рахунку, що характеризує наявність об'єкта обліку; 2) тип рахунку щодо результату діяльності; 3) група рахунків (основні – для корпорації або альтернативні – за робочим Планом рахунків); 4) індикатор щодо ПДВ; 5) контрольний рахунок.

Головне призначення облікової політики – встановлення найбільш доцільних для підприємства методів обліку та подання якісної інформації у вигляді звітності. Інструменти облікової політики виступають методичним прийомом і не безпосередньо, а опосередковано (через фінансову звітність) впливають на права та обов'язки підприємств, оскільки на підставі показників фінансової звітності іншими суб'єктами приймаються рішення щодо співпраці з господарюючим суб'єктом.

При складанні звітності корпоративного підприємства слід мати на увазі, що вона є лише одним із елементів комплексної системи управління, хоча відіграє в цій системі визначальну роль. На сьогодні основна проблема управління полягає в недостатній стратегічній орієнтації діяльності підприємства, що проявляється в неузгодженості стратегії і поточних планів. Через це і виникає «стратегічний розрив

(прогалина)» – втрата цільової орієнтації, що призводить, у свою чергу, до неефективного використання ресурсів і падіння темпів розвитку підприємства. За таких умов саме внутрішня звітність стає основною «єднальною ланкою» між стратегією та поточною діяльністю підприємства, а отже, вона повинна бути інтегрована з рядом інших систем управління.

Таблиця 1

**Витяг з робочого Плану рахунків
корпоративного підприємства з обліку доходів у MIS***

Основні кодовані рахунки по корпорації	Альтернативні рахунки за робочим Планом рахунків	Назва
УІС8001100	7001100001	Дохід від реалізації основної продукції, товарів і послуг
УІС8002100	7002100001	Дохід від надання послуг за договорами давальницької сировини
УІС8613121	7113121000	Реалізація – невідшкодовуваний залізничний тариф
УІС8613131	7113131000	Реалізація – невідшкодовуваний фрахт
УІС8613141	7113141000	Реалізація – невідшкодовувані автоперевезення
УІС 8613151	7113151000	Реалізація – невідшкодовувані інші витрати
УІСxxxxxxx	Додатковий рахунок	Інші операційні доходи
УІСxxxxxxx	Додатковий рахунок	Фінансові доходи
УІСxxxxxxx	Додатковий рахунок	Доходи від участі в асоційованих компаніях
УІСxxxxxxx	Додатковий рахунок	Доходи з відстроченого податку на прибуток

* власна розробка

Для задоволення запитів інвесторів корпоративні підприємства повинні організовувати динамічний рух звітів між структурними підрозділами з метою аналізу та перевірки достовірності відображення показників, які в них розкриваються. При цьому, основною формою внутрішньої звітності щодо планування доходів, витрат та інвестицій є Звіт про виконання бюджету доходів, витрат та інвестицій. Деталізація показників Звіту відображається так:

«Код ПФМ» – код підрозділу фінансового менеджменту, якому повинна бути присвоєна фінансова позиція (наприклад, 101);

«Код ФП» – код фінансової позиції, яка присвоєна ПФМ (наприклад, 201);

«Назва ПФМ» – бізнес-одиниця корпоративного підприємства (наприклад, Першотравневий кар'єр);

«Назва ФП» – вид господарської операції (наприклад, капітальний ремонт енергетичного обладнання);

«Індикатор можливості прямого проведення» – вказівка, за яким поєднання ПФМ та ФП повинно здійснюватися прямим проведенням, а за якими – ні.

Бухгалтерський відділ підприємства відповідає за достовірність і своєчасність подання фінансової, податкової та статистичної звітності, а також за повноту та своєчасність перерахування обов'язкових платежів до бюджету та фондів соціального страхування.

Внутрішня звітність забезпечує інформування зацікавлених осіб про відповідність фактичних результатів діяльності очікуваним або бажаним, тобто відображає зворотній зв'язок. Інформація зворотного зв'язку, як правило, проходить

через систему внутрішньої звітності, яка є невід'ємною частиною більш загальної системи внутрішнього контролю підприємства.

У третьому розділі «**Внутрішній контроль положень облікової політики в управлінні діяльністю корпоративних підприємств**» проаналізовано методичні підходи до побудови системи внутрішнього контролю положень облікової політики та формування показників звітності з виділенням процедур бухгалтерського контролю, запропоновано нові підходи до вдосконалення організації служби внутрішнього контролю, розроблено положення, яким регламентується порядок здійснення контролю, визначено рівень вимог до співробітників служби, структуру і підпорядкованість підрозділів, порядок доступу контролерів до інформації, що аналізується, а також висвітлено процедури оцінки якості внутрішнього контролю положень облікової політики.

Внутрішній контроль положень облікової політики на корпоративному підприємстві охоплює: оцінку якості побудови і функціонування системи обліку бізнес-процесів; виявлення, з метою подальшого усунення, місць потенційних ризиків і пов'язаних з ними потенційних і реальних збитків; оцінку ефективності діяльності підприємства та його менеджменту зокрема. Елементи системи внутрішнього контролю положень облікової політики і формування показників звітності представлені в табл. 2.

Бухгалтерський контроль, будучи невід'ємною частиною внутрішнього контролю, містить такі складові: контроль положень облікової політики; оцінка ступеня надійності наданих керівництву доказів; перевірка дотримання правильності облікових процедур; перевірка точності облікових записів; контроль збереження активів; попередження помилок і зловживань; визначення ефективності окремих операцій, що перевершують встановлені ліміти.

Для забезпечення достовірності відображених у документах зобов'язань і процесів пропонуються такі прийоми: зіставлення даних документів, що відображають операції, з даними документів, які стали підставою для цих операцій; підтвердження (звірка розрахунків); перевірка записів у регістрах бухгалтерського обліку і звітності; перевірка правильності кореспонденції рахунків; аналітичні процедури; спеціальні методи (зустрічна перевірка, взаємна перевірка, логічне дослідження господарських операцій), що дозволяють визначити об'єктивну можливість і цілеспрямованість витрачання коштів, реальність взаємозв'язків між окремими операціями. Забезпечення достовірності даних у процесі реалізації облікової політики – основне завдання бухгалтерського контролю, яке реалізується в таких аспектах: у відносинах між учасниками виробництва з формування первинних даних про господарські операції та стан руху активів і пасивів; у відносинах із забезпечення достовірності інформації та її збереження при обробці, узагальненні та класифікації бухгалтерами підприємства.

Ефективна система забезпечення якості внутрішньої перевірки побудована за такими принципами: цілісність (єдиний напрям розвитку елементів системи, орієнтування на стратегію розвитку і цілі забезпечення якості); узгодженість системи із загальним напрямом розвитку системи внутрішнього контролю; внутрішня узгодженість системи (збалансованість окремих елементів системи між собою, формування комплексу завдань підвищення якості внутрішньої перевірки таким чином, щоб реалізація одного з них сприяла успішній реалізації інших); узгодженість

системи із зовнішнім середовищем (відповідність цілей і завдань забезпечення якості внутрішньої перевірки прогнозованим змінам на товарному ринку, а також тактиці та стратегії економічного розвитку підприємства); дієздатність системи забезпечення якості внутрішньої перевірки, здатність відтворюватися в розширеному масштабі щодо економічних ресурсів системи.

Таблиця 2

**Елементи внутрішнього контролю положень
облікової політики та формування показників звітності**

Елементи	Характеристика
Контрольне середовище	Контрольне середовище включає позицію, обізнаність та дії керівництва щодо дотримання облікової політики, а також розуміння значення такої системи для діяльності корпоративного підприємства. Контрольне середовище створює належне ставлення персоналу до організації та здійснення внутрішнього контролю, впливаючи на свідомість співробітників щодо нього. Воно є основою для ефективної системи внутрішнього контролю, що забезпечує підтримку дисципліни і порядку
Процес оцінки ризиків	Оцінка ризиків являє собою процес виявлення і (за можливості) усунення ризиків, а також їх можливих наслідків, при виконанні положень облікової політики. Для потреб управління важливо, яким чином у процесі оцінки ризиків визначається їх рівень і вплив на результати діяльності та показники звітності. Також важливо, як встановлюються їх межі, оцінюється ймовірність виникнення і приймається рішення щодо управління ними
Контрольні дії	Контрольні заходи включають оцінку облікової політики і процедур, які допомагають упевнитися, що розпорядження керівництва виконуються. Зазначені дії можуть здійснюватися вручну або із застосуванням інформаційних систем; вони мають різні цілі та реалізуються на різних організаційних і функціональних рівнях. Корпоративне підприємство може застосовувати такі процедури внутрішнього контролю: документальне оформлення; підтвердження відповідності між об'єктами (документами) або їх відповідності встановленим вимогам; санкціонування; звірка даних; розмежування повноважень і ротация обов'язків; фізичний контроль, у тому числі охорона, обмеження доступу, інвентаризація об'єктів, нагляд тощо
Інформаційна система	Надходженням якісної і своєчасної інформації забезпечується функціонування внутрішнього контролю, досягнення його цілей. Основним джерелом інформації для прийняття рішень є інформаційна система (MIS). Якість інформації, що зберігається й опрацьовується в ній, може істотно впливати на управлінські рішення корпоративного підприємства та ефективність внутрішнього контролю
Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю	Однією з важливих обов'язків менеджера корпоративного підприємства є створення і підтримка системи внутрішнього контролю в режимі безперервної роботи. Оцінюються всі елементи внутрішнього контролю з метою визначення їх ефективності та результативності, а також необхідності зміни. Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю повинна здійснюватися не рідше одного разу на рік. Вона включає в себе: оцінку ефективності діяльності працівників служби внутрішнього контролю; оцінку ефективності процедур внутрішнього контролю

* власна розробка

За результатами дослідження встановлено, що впровадження на ПАТ «ПівнГЗК», ПрАТ «ЦГЗК», ПАТ «ПівдГЗК» розроблених організаційно-методичних підходів

до побудови системи внутрішнього контролю положень облікової політики щодо формування звітних показників діяльності зумовлює високий рівень ефективності цієї системи.

В роботі обґрунтовано різноспрямованість варіантів рішень, що приймаються за результатами внутрішнього контролю положень облікової політики та сформованих показників звітності. Представлені види управлінських рішень характеризують вплив облікової політики на показники і результати діяльності корпоративних підприємств та інформаційні потреби власників, інвесторів і зацікавлених осіб.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення актуального наукового завдання щодо розробки теоретико-методичних, організаційних і практичних засад формування облікової політики для підвищення ефективності управління діяльністю корпоративних підприємств.

Результати дослідження дозволяють зробити такі висновки:

1. Внутрішнім інститутом, який регулює облік на рівні підприємства, встановлює правила ведення обліку та створення звітності за запитами різного роду інституцій та окремих зовнішніх і внутрішніх користувачів, є облікова політика підприємства. На мікрорівні вона існує як внутрішній інститут бухгалтерського обліку. Цей інститут підприємство визначає самостійно, розглядаючи облікову політику як вибір самим підприємством із року в рік певних і конкретних методик, форм і технологій ведення бухгалтерського обліку з огляду на чинні нормативні акти й особливості діяльності підприємства.

У роботі запропоновано концептуальний підхід до формування облікової політики корпоративних підприємств, який є фундаментальною основою для створення та побудови єдиної цілісної системи стандартів, що враховує сферу дії фінансової звітності, цілі її формування, основи побудови. Зазначена концептуальна основа включає базові принципи, якісні характеристики інформації, елементи фінансової звітності, критерії її визнання та види оцінки і дозволяє розкрити її мету, зміст і принципи. Такий підхід є основою для подальшого вибору облікових процедур та відображення інформації для користувачів різних рівнів.

2. Формуючи облікову політику, корпоративні підприємства повинні дотримуватися принципу послідовності, що передбачає постійне (із року в рік) застосування принципів, методів і процедур ведення бухгалтерського обліку, обраних підприємством. Проте, розглядаючи облікову політику корпоративних підприємств згідно з НП(С)БО 1, можна зробити висновок, що детальна конкретизація об'єктів бухгалтерського обліку наразі не прийнята. У зв'язку з цим обґрунтовано, що облікову політику необхідно максимально наблизити до міжнародних стандартів (МСБО та МСФЗ). Для вирішення зазначеної проблеми розроблено алгоритм трансформації облікової політики та Положення про облікову політику корпоративних підприємств, які дозволяють приймати оперативні управлінські рішення для найдоцільнішого відображення фактів господарського життя у бухгалтерському обліку.

3. Облікову політику для потреб управління діяльністю корпоративного підприємства слід складати за трьома етапами: вступним (положення, нормативна

документація підприємства (статут та інші документи), що стосуються питань фінансово-господарської діяльності підприємства)), організаційно-технічним (характеристика умов, що дозволяють реалізувати вимоги та правила управлінського обліку і сприяють застосуванню способів оцінки), методичним (методи обліку доходів, витрат, оцінки активів, зобов'язань і господарських операцій підприємства). Отже, облікова політика в управлінні діяльністю корпоративних підприємств є базою загального, тактичного і стратегічного управління з можливістю максимальної інтеграції інформаційних потоків фінансового, управлінського і податкового обліку, а також принципів МСБО та МСФЗ.

4. Тенденції розвитку корпоративних підприємств, зокрема зменшення їх кількості при зростанні обсягів діяльності, дали підстави стверджувати про зв'язок облікової політики з показниками діяльності. На сьогодні сформована та затверджена підприємством облікова політика суттєво впливає на величину показників собівартості продукції, прибутку та інших показників фінансового стану. У роботі доведено, що вплив елементів облікової політики на показники фінансової звітності підприємства проявляється по-різному: через вартість активів і зобов'язань – на показники Звіту про фінансовий стан та Приміток до річної фінансової звітності; через розмір доходів, витрат і, як наслідок, фінансових результатів – на показники Звіту про фінансовий стан, Звіту про сукупний дохід, Звіту про власний капітал та Приміток до річної фінансової звітності.

5. Облікову політику у формуванні показників фінансової звітності корпоративних підприємств слід розглядати як важливий компонент системи інформаційного забезпечення процесу управління і прийняття рішень користувачами, яка гармонійно поєднується з основними класичними функціями менеджменту. У роботі запропоновано удосконалити порядок обробки облікових даних та положень облікової політики шляхом застосування управлінсько-інформаційної системи MIS. Останню на корпоративних підприємствах слід використовувати з метою формування потоків облікових даних відповідно до МСБО, МСФЗ, обраної облікової політики та для складання показників фінансової звітності. Обґрунтовано, що управлінсько-інформаційна система MIS є вагомим компонентом успіху при формуванні положень облікової політики та їх виконанні, оскільки забезпечує своєчасне отримання необхідної менеджерам достовірної інформації від філій, представництв дочірніх підприємств для прийняття оптимальних управлінських рішень.

6. У результаті проведеного дослідження виявлено, що внутрішня звітність є підґрунтям прийняття ефективних управлінських рішень та базується на чотирьох процесах: прогнозування, планування, аналіз та внутрішній контроль. Разом з тим у роботі проаналізовано місце внутрішньої звітності в системі управління діяльністю корпоративного підприємства. Інформація внутрішньої звітності використовується в процесах формування бюджету доходів, витрат та інвестицій, регулювання господарських операцій, планування, прогнозування, аналізу, внутрішнього контролю, а також при складанні Звіту про виконання бюджету. Необхідність складання останнього зумовлена рядом факторів, які враховуються бухгалтерською службою за узгодженою менеджерами корпоративного підприємства методологією та технологією відображення у звітних формах узагальнених фактів господарського життя згідно з діючими стандартами обліку та обліковою політикою.

7. Важливими умовами організації ефективної системи внутрішнього контролю корпоративного підприємства є: належна оцінка положень облікової політики; змістова характеристика контрольного середовища, окремі засоби контролю. Аргументовано, що організація внутрішнього контролю положень облікової політики – це сукупність дій ради директорів, менеджменту і співробітників на всіх рівнях, процес, спрямований на досягнення достатньої впевненості в дотриманні цілей облікової політики шляхом удосконалення надійності й достовірності оперативної інформації та звітності; а також заходи підтримки відповідності законодавству та іншим нормативним актам. Реалізація зазначеної системи відбувається шляхом розробки Положення про організацію внутрішнього контролю облікової політики. Воно містить характеристику мети, завдань, принципів, організаційної структури, процедур та оцінку ризиків внутрішнього контролю облікової політики.

8. Методика внутрішнього контролю положень облікової політики – це обов’язковий елемент управління, невід’ємна частина системи збереження та примноження ресурсів корпоративного підприємства, що покликана оперативно розкривати відхилення від прийнятих стандартів, норм та виявляти будь-які порушення діючих принципів, законності, забезпечувати ефективне використання всіх засобів на якомога більш ранній стадії з тим, щоб мати можливість своєчасно здійснити (за необхідності) коригуючі заходи. Розроблена в роботі система внутрішнього контролю передбачає розмежування повноважень між суб’єктами контролю, планування внутрішніх контрольних дій та оцінку ризиків, а також приведення процедур контролю у відповідність до прийнятої облікової політики та правил формування звітності.

9. Систему забезпечення якості внутрішнього контролю положень облікової політики слід розглядати як прояв властивості системи внутрішнього контролю накопичувати, переробляти та використовувати інформацію під впливом змін факторів зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства з метою досягнення оптимальних результатів діяльності. Визначена властивість дозволяє оцінити ефективність системи з позиції якісних показників, що характеризують здатність системи гнучко реагувати на зміни будь-якого роду в соціально-економічному житті бізнес-одиниць і сприяти максимально ефективному перебігу всіх внутрішніх процесів на корпоративному підприємстві.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Юнацький М. О. Складові елементи облікової політики за МСФЗ / М. О. Юнацький // Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аудиту та аналізу: теорія, методологія, організація : [кол. монографія] / за заг. ред. О. А. Сарапіної. – Херсон : Книжкове вид-во ПП Вишемирський В. С., 2014. – С. 29–40. (0,57 друк. арк.).

2. Юнацький М. О. Основи облікової політики в частині Звіту про фінансовий стан (Балансу) за МСФЗ / М. О. Юнацький // Інноваційний та соціально-гуманітарний розвиток економічних систем в Україні : [кол. монографія] / за заг. ред. О. М. Брадула, Г. В. Самородченко ; М-во освіти і науки України, ПВНЗ «ІДА». – Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2015. – С. 136–147. (0,57 друк. арк.).

3. Брадул О. М. Сутність облікової політики та її роль в умовах глобалізації / О. М. Брадул, В. А. Шепелюк, М. О. Юнацький // Управлінська, фінансова та маркетингова діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки : [кол. монографія] / за заг. ред. К. Ф. Ковольчука ; Національна металургійна академія України. – Дніпропетровськ : Вид-во «Пороги», 2016. – С. 193–202. (0,48 друк. арк., особисто автору належить 0,16 друк. арк., автором надано критичну оцінку змісту облікової політики в умовах глобалізації).

Публікації у виданнях,

що належать до міжнародних наукометричних баз даних:

4. Брадул О. М. Основи облікової політики в розрізі приміток до фінансової звітності за МСФЗ / О. М. Брадул, М. О. Юнацький // ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки : міжнар. зб. наук. праць. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2014. – Вип. 3. – С. 52–57. (0,3 друк. арк., особисто автору належить 0,25 друк. арк., автором досліджено додаткові положення облікової політики, що мають бути відображені у Примітках до фінансової звітності за МСФЗ).

Статті у наукових фахових виданнях:

5. Юнацький М. О. Сучасний стан нормативно-правового забезпечення формування облікової політики / М. О. Юнацький // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси» : зб. наук. праць. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2013. – Вип. 10 (1). – С. 541–546. (0,29 друк. арк.).

6. Брадул О. М. Аналіз концепцій пояснення категорії «група» з метою бухгалтерського обліку за МСФЗ / О. М. Брадул, М. О. Юнацький // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. Вісник Національного університету «Львівська політехніка» – 2014. № 797. – С. 13–19. (0,33 друк. арк., особисто автору належить 0,17 друк. арк., автором проаналізовані існуючі визначення категорії «група» в системі облікового відображення).

7. Юнацький М. О. Алгоритм коригування показників материнського та дочірнього підприємств з метою складання консолідованої фінансової звітності за МСФЗ / М. О. Юнацький // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації : зб. наук. праць. – К. : Національна академія статистики, обліку та аудиту, 2015. – Вип. 1 (14). – С. 231–241. (0,52 друк. арк.).

8. Юнацький М. О. Концептуальна основа формування облікової політики підприємства для цілей бухгалтерського обліку / М. О. Юнацький // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2016. – Вип. 6/2016. – С. 159–163. (0,6 друк. арк.).

9. Юнацький М. О. Бухгалтерський контроль: проблеми організації та звітність / М. О. Юнацький // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 10. – С. 124–136. (0,52 друк. арк.).

Тези доповідей:

10. Юнацький М. О. Вплив зміни облікової політики на фінансові результати діяльності підприємства / М. О. Юнацький // Соціально-економічні аспекти розвитку України в контексті євроінтеграції : зб. тез доп. наук.-практ. конф. молодих науковців,

здобувачів, викладачів, аспірантів, студентів і учнів (Кривий Ріг, 15 бер. 2014 р.) / за ред. О. М. Брадула. – Кривий Ріг : ПВНЗ ІДА, 2014. – С. 82–84. (0,14 друк. арк.).

11. Юнацький М. О. Актуальні питання формування облікової політики в умовах переходу до МСФЗ / М. О. Юнацький // Актуальні проблеми фінансово-господарського контролю та його ресурсного забезпечення в умовах глобалізації : зб. тез виступів наук.-практ. конф. (11 квіт. 2014 р.) / за ред. А. М.Турило , О. М. Брадул. – Кривий Ріг : КЕІ ДВНЗ «КНУ», 2014. – С. 221–223 (0,14 друк. арк.).

12. Юнацький М. О. Стандартизація бухгалтерського обліку за МСБО / М. О. Юнацький // Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (10 жов. 2014 р.). – Луцьк : ЛНТУ, 2014 . – С. 176–178. (0,14 друк. арк.).

13. Юнацький М. О. Основи облікової політики в розрізі Звіту про сукупний дохід за МСФЗ / М. О. Юнацький // Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. (24-25 жов. 2014 р.). – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2014. – С. 227–229. (0,14 друк. арк.).

14. Юнацький М. О. Підходи до регулювання фінансової звітності в умовах глобалізації / М. О. Юнацький // Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аудиту та аналізу: теорія, методологія, організація : зб. тез доп. наук.-практ. конф. (28–29 жов. 2014 р.). –Херсон: ХНТУ, 2014. – С. 151–153. (0,14 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Юнацький М. О. Облікова політика в управлінні діяльністю корпоративних підприємств: організація і методика. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Національна академія статистики, обліку та аудиту, Київ, 2016.

У дисертації обґрунтовано теоретичні положення та практичні рекомендації щодо організаційно-методичних засад формування облікової політики для підвищення ефективності управління діяльністю корпоративних підприємств.

Представлено інформаційне забезпечення формування облікової політики при складанні звітності на основі запропонованої інтеграції фінансового, управлінського та податкового обліку. Виділено елементи впливу облікової політики на звітні показники діяльності корпоративного підприємства. Розроблено концептуальні положення щодо формування облікової політики із забезпеченням єдності її мети, завдань, принципів та етапів. Особливу увагу приділено організаційно-методичним аспектам облікової політики при розкритті показників звітності на основі застосування управлінсько-інформаційної системи MIS.

Висвітлено зміст, цілі, завдання, функції та елементи Положення про організацію внутрішнього контролю облікової політики. Розглянуто процедури оцінки якості внутрішнього контролю на основі тестування відповідних систем. Узагальнено перелік управлінських рішень, що приймаються за результатами внутрішнього контролю облікової політики, та показників звітності, які характеризують результати діяльності й відповідають інформаційним потребам власників і зацікавлених осіб.

Ключові слова: облікова політика, корпоративні підприємства, звітність, управлінсько-інформаційна система, внутрішній контроль, оцінка якості.

АННОТАЦИЯ

Юнацкий М. О. Учетная политика в управлении деятельностью корпоративных предприятий: организация и методика. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Национальная академия статистики, учета и аудита, Киев, 2016.

В диссертации сформулированы теоретические положения и практические рекомендации по формированию организационно-методических основ учетной политики для повышения эффективности управления деятельностью корпоративных предприятий.

Обосновано, что учетная политика представляет собой конкретные принципы, процедуры, правила и практики, применяемые предприятием при составлении и представлении финансовой отчетности. Доказано, что учетная политика корпоративного предприятия является базисом, основой формирования и представления финансовой отчетности. Усовершенствованы принципы, правила и процедуры, используемые корпоративным предприятием при организации и ведении бухгалтерского учета, которые оказывают непосредственное влияние на оценку и отражение активов, обязательств и собственного капитала в финансовой отчетности.

Предложенный алгоритм трансформации учетной политики согласно международным стандартам позволяет принимать оперативные управленческие решения для достоверного отражения фактов хозяйственной жизни корпоративных предприятий в системе бухгалтерского учета.

В работе детально изложены элементы учетной политики для управления деятельностью корпоративных предприятий, что позволяет сгруппировать информацию по явлениям и процессам, происходящим внутри и вне предприятия, и таким образом создать условия для использования указанных информационных потоков менеджерами в целях управления. Такая деятельность является основой для дальнейшего развития корпоративного предприятия в условиях конкуренции и неопределенности, присущих современному глобализированному рынку.

Предложено применять на корпоративном предприятии управленческо-информационную систему Management Information System с целью, в частности, управления ликвидными активами и их рисками. Также это позволит прогнозировать оценку эффективности долгосрочных стратегических решений. Обосновано, что управленческо-информационная система MIS является весомым компонентом успеха деятельности корпоративных предприятий, которая обеспечит своевременное получение достоверной информации от филиалов, представительств дочерних предприятий, необходимой менеджерам для принятия оптимальных управленческих решений.

Доказано, что важными условиями организации эффективной системы внутреннего контроля корпоративного предприятия являются, прежде всего, надлежащая оценка положений учетной политики и содержательная характеристика контрольной среды. Аргументировано, что организация внутреннего контроля положений учетной политики представляет собой совокупность действий совета директоров, менеджмента и сотрудников на всех уровнях, процесс, направленный на достижение достаточной уверенности в соблюдении целей учетной политики путем усовершенствования надежности и достоверности оперативной информации и отчетности; а также меры

поддержки соответствия законодательству и другим нормативным актам. Обосновано, что система внутреннего контроля должна состоять из контрольной среды, надлежащей системы бухгалтерского учета и отдельных средств контроля.

Определено, что бухгалтерский контроль, будучи неотъемлемой частью учетной системы предприятия, содержит следующие составляющие: контроль соблюдения учетной политики; оценка степени надежности предоставляемых руководством доказательств; проверка соблюдения правильности учетных процедур; проверка точности учетных записей; контроль сохранности активов; предупреждение ошибок и злоупотреблений; определение эффективности отдельных операций, превосходящих установленный лимит. Предложено рассматривать качество внутренней проверки как ее обобщенный эффект, выраженный в степени соответствия процедур контроля потребностям заинтересованных пользователей в объективной информации, которая соответствует принятой учётной политике. Доказано, что это относится не только к эффекту, но и ко всем тем процессам, которые прямо или косвенно связаны с проведением внутренней проверки.

Ключевые слова: учетная политика, корпоративные предприятия, отчетность, управленческо-информационная система, внутренний контроль, оценка качества.

ANNOTATION

Iunatskyi M. O. Accounting policy in the management of activity of corporate enterprises: organization and methodology. – Manuscript.

The thesis of obtaining a candidate's degree of economic sciences in speciality 08.00.09 – accounting, analysis and audit (by economic activity). – The National Academy of Statistics, Accounting and Audit. – Kyiv, 2016.

The thesis presents theoretical grounds and practical recommendations due to formation of organizational and methodological principles of forming of accounting policy for increase of effective management of activity of corporate enterprises.

The informative provisions of formation of accounting policy consisting of accounting on the basis of the offered integration of financial, administrative and tax accounting. Elements of influence of accounting policy on reporting indicators of activity of corporate enterprise are highlighted. Conceptual positions according to the formation of accounting policy have been developed at providing the unity of purposes, tasks, the principles and stages. Special attention is paid to the organizational and methodological aspects of accounting policy at opening of the indicators of the reporting on the basis of use of the administrative-informative system MIS.

It deals with content, purposes, tasks, functions and elements of the Statute about organization of internal control and observance of accounting policy. The assessment procedure of quality of internal control are considered on the basis of testing proper systems. The list of administrative decisions, that is accepted on results of internal control of accounting policy, and accounting indexes that characterize the results of activity and correspond to the informative necessities of proprietors and interested persons, is generalized.

Key words: accounting policy, corporate enterprises, accounting, the administrative-informative system, internal control, the assessment of quality.

ЮНАЦЬКИЙ Мар'ян Олегович

**Облікова політика в управлінні діяльністю корпоративних підприємств:
організація та методика**

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

Підписано до друку 22.08.2016.
Формат 60×84/16. Ум.-друк. арк. – 1,17. Авт. арк. – 0,9.
Тираж 100 пр.

Друкарня С. Г. Щербенка
вул. Рокоссовського, 5/3, м. Кривий Ріг, 50027.
(0564) 92-20-77

Свідоцтво суб'єкта видавничої діяльності ДК № 4561 від 13.06.2013.